

Marcel van Herpen pleit voor meer avontuur en experiment

Met een inspirerend betoog zette Marcel van Herpen tijdens de Week van het Zwemonderwijs de lijnen uit naar de toekomst. Zijn boodschap: ervaringsgericht onderwijs. Of te wel: leren kijken door de ogen van het kind. Met altijd welbevinden en betrokkenheid als kernwaarden. Niet het aanbod centraal stellen, maar de belevingswereld van het kind. Dat is waar het volgens Van Herpen om gaat. De zwemles als ervaring voor het leven. "We willen dat kinderen blijven zwemmen, ook als ze hun diploma hebben behaald."

Het wordt nog wel eens vergeten: de eerste zwemles is voor elk kind een spannende gebeurtenis. Er is die grote bak met water. Een onbekende omgeving. Een vreemde meneer of mevrouw die het kind niet kent. En die misschien een beetje streng of zelfs bedreigend overkomt, soms door de nadruk te leggen op wat het kind niet kan. De ouders bieden geen redding. Ze zijn niet direct in de buurt. Op z'n best staan ze op afstand toe te kijken, meestal achter een glazen wand. De emoties kolken door het bad en het kinderhoofd. Marcel van Herpen schetst het beeld haarscherp. "Het kind is op zo'n moment volledig afhankelijk van het vertrouwen in de zwemleraar."

Nieuwsgierig

In een vijftal baden in het land zijn ze al eerder aan de slag gegaan met de inzichten van Van Herpen, projectleider bij het expertisecentrum Duurzaam Opvoeden en Ontwikkelen en ErvaringsGericht Onderwijs Nederland. De reacties zijn zonder uitzondering enthousiast. Meer plezier bij het kind. Meer betrokkenheid bij de ouders. En op het eind van de rit een hoger leerrendement. Ook het Nationaal Platform Zwembaden | NRZ zette de deur open voor Van Herpen, nieuwsgierig geworden naar deze nieuwe vorm van zwemonderwijs. Het resultaat: tal van zwemscholen hebben zich inmiddels aangemeld voor een cursus op maat, waarin de grondbeginselen van het ErvaringsGericht Onderwijs zijn omgezet in zwemlessen nieuwe stijl. Na de zomer vindt de aftrap plaats. In company of op een centrale locatie. Van Herpen is blij met de positieve reacties uit de branche. Tegelijkertijd wil hij nog niet te hard juichen. "Ik proef overal een wil tot verandering. Maar dat is nog iets anders dan werkelijk de consequenties van een nieuwe aanpak aanvaarden en omarmen."

Cultuuromslag

Van Herpen weet als geen ander dat veranderingsprocessen per definitie langzaam verlopen. ErvaringsGericht Onderwijs bestaat als concept pakweg dertig jaar. Professor Ferre Laevers uit Leuven, de grondlegger van het concept, richtte zich aanvankelijk uitsluitend op kleuters. Geleidelijk werd het concept uitgebouwd naar basisscholen en het voortgezet onderwijs. Later volgden sport en andere opleidingen. Nu is het de beurt aan het zwemonderwijs. In essentie gaat het volgens Van Herpen om een andere manier van kijken, een nieuw perspectief. Niet dat hij de revolutie predikt. Ook in het ErvaringsGericht ZwemOnderwijs blijft vakkennis belangrijk, net als didactiek en de te gebruiken materialen. Toch is er sprake van een soort cultuuromslag. "Het gaat er om dat we het zwemonderwijs verbeteren, ook in de ogen van kinderen. En dat bereik je enkel door als je als zwemleraar, bij elke handeling, te verplaatsen in wat een kind op dat moment ervaart."

Samen uitproberen

Aansluiten bij de emoties het kind. Het kind ruimte bieden om naar eigen inzicht te leren. Om dat te realiseren is empathisch vermogen bij de zwemleraar een absolute voorwaarde. Simpel gezegd: je moet het van nature al een beetje hebben. Je kunnen inleven in een ander. Het perspectief van het kind innemen. Ook de organisatie moet er voor open staan. Niet heilig geloven in een protocol. Niet altijd het onderwijsmodel als leidraad nemen. Van Herpen pleit juist voor avontuur en meer experiment. "In het traditionele zwemonderwijs staat de instructie meestal centraal. De doelen die gehaald moeten worden, zijn strak geformuleerd. Net als de manieren waarop het doel gehaald moet worden. Afsluitend is er dan het

ErvaringsGericht ZwemOnderwijs: hoger leerrendement en meer plezier

examen, waarin getoetst wordt of het kind de gestelde vaardigheden heeft bereikt. In dat verhaal komt de ervaring van het kind zelf niet aan de orde." Het zwemonderwijs in de huidige opzet noemt Van Herpen een afgeleide van de werkelijkheid. "Uit al onze onderzoeken blijkt dat het samen uitproberen, het durven experimenteren, gewoon een sterkere variant is. Doordat we het plezier bij het kind centraal stellen. En aansluiten bij de meest natuurlijke behoefte die kinderen hebben: laten zien wat je kunt."

Creativiteit

In het spelend leren binnen het ervaringsgericht zwemonderwijs draait het om meer dan de motorische ontwikkeling van het kind alleen. Daardoor komt al een groot deel van de aanwijzingen en correcties uit de traditionele lessen te vervallen. De drang tot onderzoeken bij het kind wordt gestimuleerd. Het aanleren van emotionele en cognitieve vaardigheden is minstens zo belangrijk. Uitdagende materialen helpen daarbij. Veel staat en valt echter bij de creativiteit van de degene die les geeft. Het instructieboek biedt daarin onvoldoende houvast. En elk kind heeft weer een andere aanpak nodig. Of zoals Van Herpen het zegt: "Het ene kind moet je soms een duwtje geven, een ander wil absoluut niet aangeraakt worden." Pedagogische tact bij de zwemleraar is een vereiste. "Het kind zal op basis van zelfvertrouwen nieuwe ervaringen aangaan. Maar dat zelfvertrouwen wordt gevoed door het vertrouwen dat hij van de zwemleraar krijgt. Die aanpak, waarbij elk individu gezien wordt, staat haaks op de toegenomen focus op protocollen in zwembaden. Van Herpen spreekt van een spanningsveld. "Aan de ene kant is er in de branche de bereidheid om nieuwe, gedifferentieerde vormen van zwemonderwijs te ontdekken. Aan de andere kant zijn er de maatschappelijke ontwikkelingen en de soms negatieve aandacht, waardoor een reflex tot uniformiteit en het vastleggen van eenduidige afspraken ontstaat."

Duurzame effecten

Het hogere leerrendement en de toegenomen betrokkenheid van ouders bij de zwemprestaties van hun kind, onder andere door een eigen internetdossier, pleiten voor het ErvaringsGerichte

ZwemOnderwijs. De interviews met kinderen, ouders en zwemleraren in de vijf tot nu toe deelnemende baden sterken Van Herpen in de gedachte dat een ErvaringsGerichte aanpak duurzame effecten heeft. "We willen dat kinderen blijven zwemmen, ook als ze hun diploma hebben behaald." Niet alleen het kind wordt daar volgens hem beter van. Ook de zwembaden profiteren. "Voor de toekomst van de branche kan dit een geweldige impuls betekenen. Een fris en goed team dat kinderen plezier biedt, is een niet te onderschatten concurrentiefactor. In feite is het simpel: zwemwater heb je overal, het zijn de mensen die het verschil maken."

Voor filmpjes, artikelen en conceptteksten van het ErvaringsGericht ZwemOnderwijs kijk op:
www.ervaringsgerichtonderwijs.nl

